

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA KÜBERTURVALISUSE KOMISJON

Koosolek nr. 9

Tartus,

9. mail 2024

Koosolek kestab kl 10.30-15.30

Osalevad: komisjoni esimees akadeemik Dan Bogdanov, Alo Einla, Teet Raidma, Jan Willemson, Arne Koitmäe, Kristjan Krips, Priit Vinkel, Ahto Truu ja Ivo Kubjas.

Külalisena Kati Ambo-Vaher valimiskomisjonist.

Puuduvad Mihkel Solvak, Liisa Past, ja akadeemik Tarmo Uustalu, külalistest Indrek Leesi ja Priit Parmakson.

PÄEVAKORD:

- 1) Mis teksil valimiste alal.
- 2) Kodutöö 2 ülevaatus
- 3) Kodutöö 1 ülevaatus
- 4) Juuni istungi plaani kokkuleppimine.
- 5) Komisjoni järgmise aasta koosseisu arutelu.

1) Mis on teksil valimiste alal?

- a. Komisjoni esimees akadeemik Dan Bogdanov informeerib komisjoni, et seadus läbis Riigikogus hääletuse, seega on seni määruste tasemel regulatsioon tõstetud seaduse seisusesse. Mis on nüüd teisiti?
- b. Arne Koitmäe väidab, et nende valimiste kontekstis midagi eriti teistmoodi ei olegi. Seaduses on täpsemalt kirjeldatud valimiste organisatsiooni, e-hääletuse nõuded. Uus on see, et on mainitud mobiilseadmega hääletust, see on nüüd üheselt seaduses valimiste

korralduses kirjas, samuti RIA rolli täpsustamine valimiste läbiviimises. Viimati muudeti seadust 4-5 aastat tagasi, seadust muuta ei ole lihtne. Hetkel on veel vaja oodata, et president selle seaduse välja kuulutab. Asi on selles, et tehnilised nõuded on nüüd kirjas, aga küsimus on, et mis saab siis, kui neid on tarvis muuta? Õigusloome protsess on pikk ja vaevarikas. Loodame, et raamistik püsib.

- c. Akadeemik Dan Bogdanov uurib, kuidas võib seaduse vastuvõtmine mõjutada kaebuseid.
 - d. Arne Koitmäe tõdeb, et kaebemenetluses mingeid muudatusi ei ole. Kaebused on jäetud läbi vaatamata, kui ei ole kaebeõigust, ei ole esitatud tähtaegselt jne.
 - e. Jan Willemson küsib, kas Riigikohus on nüüd õnnelikum, on see nüüd see, mida nad soovisid?
 - f. Arne Koitmäe väidab, et see on nii, seadus on täiendatud ja ümber kirjutatud. Võib juhtuda, et neid muudatusi hakatakse nn järele katsuma. Ei näe, et e-hääletusega seotud kaebuste lahendamine oleks lihtsam, ehk see liigub uuele tasandile.
 - g. Teet Raidma ütleb, et valimiskomisjoni seisukohast õnneks väga palju ei muutunud, kuigi see oht oli, et valimiskomisjoni osakaal väheneb. Kuigi see kõik on seadusesse kirjutatud, see kaebuste hulka ei vähenda. Lausa vastupidi, hakatakse iga sõna järele proovima ja valimiskomisjoni töö ei vähene. Nüüd on võimalus m-hääletusega edasi tegeleda, aga see ei tähenda, et ei oleks vaja muu hääletusega edasi tegelda.
 - h. Alo Einla lisab Arne Koitmäe ütlustele, et seaduse jõustumisel on erinevad tähtajad. Smart-ID kasutuselevõtt näiteks tuleb hiljem. Senine koostöö vorm lepingute alusel jääb alles.
 - i. Dan Bogdanov küsib, kas seaduse alusel on juurde tulnud kohustusi, mis sunniks riiki näiteks RVT-le rohkem vahendeid andma?
 - j. Arne Koitmäe nendib, et selles osas praegu muudatusi ei ole.
 - k. Arutelu käigus tuli muuhulgas välja, et uue seaduse kontekstis võib olla raskendatud e-valimiste tarkvara lähtekoodi avalikuks tegemine, mh nt vigade otsinguks. Selle üle avaldasid mitmed komisjoni liikmed pettumust, sest see raskendab avalikku kvaliteedikontrolli. Konfidentsiaalsuslepingute alusel vigade otsimise võimalus küll säilib. Kristjan Krips samas meenutas, et Šveitsis tegid mõned konfidentsiaalsuslepingu alusel lähtekoodile ligi saanud isikud koodi siiski avalikuks.
- 2) Akadeemik Dan Bogdanov teavitab komisjoni, et ta tõstis kokku kõik hinnatud ohud, mille kohta olid olemas enamuse komisjoni liikmete hinded ja vaatas, millised olid kõige kõrgemate hinnetega ohud, nii m-

valimiste kui ka muude hääletusviiside ohud. Mitme ohukirjelduse juures pole teave veel lõplik, sest arendused on alles käimas. Seega töö peab veel jätkuma.

- 3) Akadeemiks Dan Bogdanovi juhtimisel vaadati läbi kõrgemaks hinnatud ohukirjeldused ning jagati ülesandeid nende üleskirjutuse kvaliteedi parandamiseks.
- 4) Edasi arutati komisjoni hooaja viimaseks, juunikuu istungiks, valmistumist.
 - a. Jan Willemson rõhutas, et ohtude analüüsile lisaks tuleb koostada ka metoodika kirjeldus, et kõik saaks aru, kuidas tulemuseni jõuti.
 - b. Peeti arutelu selle üle, kas m-valimistele keskendumine on olnud õige valik. Akadeemik Bogdanov mainis, et kahe eri nimekirja koostamise tõttu said välja valitud ka mõned üsna madalate ohuhinnangutega riskid. Järgnenud arutelu käigus kaaluti erinevaid variante ning jõuti tulemuseni, et avaldamiseks lihvitakse ja töötatakse läbi ohud, mille riskihinnangu järgi tuleb nendega tegeleda ning vastumeetmed kavandada.
 - c. Jan Willemson ning Ahto Truu tegid ettepaneku, et avaldada tuleks siiski ka joone alla jäänud ohtude pealkirjade loetelu, et avalikkus teaks, milliseid ohte veel kaaluti.
 - d. Arutleti, kas kõik piisavalt tõsised ohud on analüüsitud ja hinnatud. Leiti, et seni läbi analüüsitud m-valimiste auditeerimise ohukirjeldus on tegelikult laiem ning tuleb võtta lahti kaheks ohuks.
 - e. Kristjan Krips teeb ettepaneku komisjoni teisel tööaastal keskenduda võimaliku suure mõjuga, kuid väiksema sagedusega, ohtude täpsemale uurimisele. Siis saaksime paremini olla valmis olukorraks, kui mõne ohu tõenäosus tehnoloogia või rünnete arengu tõttu päevakajaliseks muutub.
- 5) Komisjoni järgmise aasta koosseisust.
 - a. Akadeemik Dan Bogdanov selgitab, et oma töökoormuse ja muude kohustuste tõttu ei saa kõik tänased komisjoni liikmed järgmisel aastal osaleda. Komisjoni esimees meenutas, et Teaduste akadeemia küberturvalisuse komisjoni liikmeteks võetakse doktorikraadiga teadlaseid ning uuritavate süsteemide arendamisega seotud riigiasutuste esindajaid.
 - b. Järgnes arutelu uute kandidaatide osas. Komisjoni esimees astub nendega läbirääkimistesse.

Komisjoni esimees:

Dan Bogdanov

Protokollis:

Ülle Sirk